

Голубій І. Є.

## **МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТРАХУВАННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТЕРІВ**

*Досліджено питання розвитку зовнішньої торгівлі, проаналізовано зарубіжний досвід страхування експортно-імпортних операцій і шляхи державної підтримки національних експортерів. Розглянуто можливість застосування міжнародного досвіду у вітчизняній практиці.*

Ключові слова: страхування, експорт, імпорт.

Перспективи інтеграції України у світові ринки товарів і послуг та забезпечення економічного зростання визначаються масштабами і характером участі країни у міжнародній торгівлі. Безумовно, національна економіка має відповідний експортний потенціал, утім, без державної підтримки експортерів значне збільшення експортних операцій неможливе. Головне завдання держави – у найкоротший час вивчити досвід вирішення цих питань і визначити шляхи реалізації державної зовнішньоекономічної політики з урахуванням світового досвіду. Необхідність державної підтримки експортерів і потреба в організації кредитування й страхування експортних операцій зумовлює дослідження зарубіжного досвіду.

Проблемам зовнішньоекономічної діяльності присвячено чимало публікацій науковців: Н. Горіна, О. Гребельника, С. Ківалова, О. Кириченко, О. Кузьміна, Д. Лук'яненко, Ю. Макогон, Н. Науменко, В. Новицького, А. Осики, Ф. Рута, І. Савчук, Н. Ткаченко, В. Третяк, А. Філіпченко та ін. Окремо питання розвитку страхування досліджувалися у працях таких учених, як В. Базилевич, Д. Бланд, О. Заруба, С. Осадець, Г. Терещенко, В. Фурман, В. Шахов, Л. Юрченко та ін. Проте майже не вивчалися питання страхування експортно-імпортних операцій.

Метою статті є аналіз міжнародного досвіду страхування експортно-імпортних операцій та можливості використання зарубіжного досвіду в процесі пошуку шляхів підвищення ефективності державної підтримки національних експортерів.

Страхування у сфері зовнішньоекономічної діяльності охоплює комплекс видів страхування, що забезпечують захист інтересів вітчизняних і зарубіжних учасників тих чи інших форм міжнародного співробітництва. До нього входить і страхування експортно-імпортних вантажів, засобів транспорту, що їх перевозять (судна, літаки, автотранспорт тощо), вітчизняних майнових інтересів за кордоном, туризму й автотуризму, майнових інтересів іноземних фізичних і юридичних осіб у нашій країні, діяльності спільних підприємств, морське страхування, страхування зовнішньоторгівельної діяльності. Залежно від змісту відповідних контрактів витрати зі страхування може нести кожна сторона, яка вибирає страхову компанію й умови страхування.

Відповідно до ст. 15 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”<sup>1</sup> страхування зовнішньоекономічних операцій в Україні здійснюється комерційними страховими компаніями (державними, акціонерними, іноземними, змішаними, кооперативними та ін.), а також суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності, до статутного предмета діяльності яких входять страхові операції (страхування). Суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності самостійно вибирають страхову компанію (страховика). Страхування зовнішньоекономічних операцій з боку суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на договірних засадах і є добровільним, якщо іншого не передбачено законами України.

Страхування зовнішньоекономічних операцій провадиться щодо ризиків, які існують у світовій практиці: експортних кредитів, позичок, окремих контрактів на поставку машин і обладнання, інвестицій як на території України, так і за її межами спеціалізованим страховим акціонерним товариством, контрольний пакет акцій якого належить Кабінету Міністрів України.

Важлива умова договору страхування експортних кредитів – так званий термін очікування платежу, за котрою відповідальність страховика не настає негайно після того, як за торговельним договором чи договором надання послуг не зроблено платежу в обумовлений час чи на обумовлену дату, а після закінчення визначеного терміну, зазвичай 60–90 днів. Цей термін необхідний для з’ясування причин неплатежу і вжиття заходів щодо їх усунення.

Страхування експортних кредитів від неплатежу провадиться найчастіше спеціалізованими установами і компаніями, що, як правило, належать державі чи в яких держава має контрольний пакет акцій. Так, у Великобританії страхування таких ризиків здійснюється Департаментом гарантій експортних кредитів, компанією “Індемніті” та корпорацією “Ллойд”; у Німеччині – товариством “Гермес” і приватною компанією “Тройарбайт”; у Франції – товариством “Кафас”; в Італії – компанією “САЧЕ”; у США – “ОПК” тощо. Часто такі страховики діють від імені і за рахунок уряду в рамках ліміту державних гарантій за експортними кредитами, що затверджується під час прийняття державного бюджету. Отримання таких гарантій чи поліса державного страхування не завжди можливе через різні причини<sup>2</sup>.

Крім того, державне страхування, як показує досвід зарубіжних країн (США, Франції, Німеччини та ін.), має досить жорсткі межі, бо застраховані кредити повинні відповідати суворим вимогам. Беручи до уваги специфіку страхування експортних кредитів чи ризику неплатежу, тарифікація за ними потребує індивідуального підходу до будь-якої конкретної ситуації.

<sup>1</sup> Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12/print1329899927342793>.

<sup>2</sup> Андрущенко Л. В. Державно-правове регулювання страхування у сфері зовнішньоекономічної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Л. В. Андрущенко ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2008. – 20 с.

Під час визначення премії враховуються: загальний термін і сума кредиту, розмір початкового платежу, терміни часткового погашення кредиту на конкретні дати, об'єкт постачань у кредит чи вид послуг, що надаються. Важливим фактором при розгляді питання про прийняття ризику на страхування є необхідність недопущення кумуляції. У будь-якому випадку страхування експортних кредитів варто розглядати як фактор, що стимулює розвиток зовнішньоекономічних зв'язків.

До сфери страхування зовнішньоекономічних ризиків належить і страхування промислових та інших об'єктів, що споруджуються в нашій країні за допомогою іноземних фірм, і об'єктів, що зводяться за кордоном при українському сприянні. До обсягу покриття за цим видом страхування входять: будівельно-монтажні ризики, машини від поломок, післяпускові гарантійні зобов'язання, страхування відповідальності за заподіяння збитків підрядникові й третім особам у період монтажних, пусконаладжувальних робіт і гарантійного терміну експлуатації устаткування. І далі розвивається страхування діяльності спільних підприємств. У процесі входження на ринок нашої країни спільні підприємства організовують рекламну демонстрацію своєї продукції шляхом широкого проведення виставок. У зв'язку з цим велику роль відіграє страхування не так виставкових павільйонів і експонатів, як відповідальності організаторів виставок за шкоду, що може бути заподіяна третім особам, зокрема відвідувачам.

У сфері зовнішньоекономічної діяльності передбачається можливість поєднання в одному полісі кількох видів страхування. Наприклад, популярні в усьому світі поліси страхування будівельного підприємництва, які покривають ризики пошкодження та знищення майна у процесі будівництва об'єктів і монтажу різного обладнання, а також відповідальність перед третіми особами у ході виконання робіт і післяпускові гарантійні зобов'язання підрядника. Страхове покриття забезпечується від усіх ризиків будівництва й монтажу на повну вартість виконуваних контрактів.

Сучасне страхування передбачає широкий набір послуг, пов'язаних із зовнішньоекономічною діяльністю. Однак практика свідчить, що учасники цієї діяльності використовують переважно ті види страхування, які є обов'язковими для її здійснення (наприклад, страхування туристів, які виїжджають за кордон, або страхування відповідальності власників транспортних засобів тощо), тобто без яких неможливо здійснювати ту чи іншу діяльність. Досить часто застосовуються види страхування, які є частиною міжнародних торгових традицій, наприклад, страхування вантажів.

У практиці страхування існують два основних принципи формування ризиків, що забезпечують страховий захист. Перший принцип побудований на методі виключення, за яким страхується вантаж від усіх ризиків, за винятком деяких. Другий принцип побудований на методі включення, тобто вантаж вважається застрахованим лише від тих ризиків, які перелічені; при цьому забезпечується менший захист вантажів.

Специфічним при страхуванні вантажів є страхування збитків, витрат і внесків від загальної аварії у разі морського перевезення вантажів і означає загальну небезпеку, яка загрожує судну, вантажу і фрахту одночасно. У цьо-

му випадку екіпаж судна може здійснити заходи, спрямовані на загальний порятунок судна і вантажу, які призводять до збитку для окремих осіб – власників вантажу. Наприклад, на борту виникла пожежа. Для локалізації вогню частина вантажу може бути викинута за борт та/або залита водою. У цьому разі збиток і витрати від загальної аварії розподіляються між власниками вантажів, судна і фрахту пропорційно їхній вартості. У всіх учасників загальної аварії виникає або обов'язок відшкодувати збиток і витрати від загальної аварії, або право вимагати відшкодування збитку відповідно до Кодексу торговельного мореплавання України незалежно від того, чи був застрахований вантаж. Страхування у цьому випадку дає змогу оперативно врегулювати претензії щодо можливого збитку від загальної аварії.

При укладанні експортно-імпортного контракту перед продавцем або покупцем неминуче постає питання про зменшення ймовірного збитку. Вибір того чи іншого варіанта страхування сторони узгоджують спільно (у разі поставки за умовами термінів “Вартість, страхування і фрахт” або “Перевезення і страхування оплачені до”), або кожна сторона приймає це рішення самостійно, враховуючи розподіл ризиків.

У разі поставки за умовами означених термінів ІНКОТЕРМС, якщо у контракті не обумовлено іншого, продавець здійснює страхування за умовами мінімального покриття ризиків (мінімальна страхова сума повинна покривати вартість контракту в розмірі 105–110 %). Цього часто вистачає при поставці товарів, які навряд чи можуть бути пошкоджені у процесі транспортування, наприклад коксу металу, нафти тощо. Однак при транспортуванні цінного обладнання, приладів тощо бажане страхування за умовами “Від усіх ризиків”. Тому під час укладання контракту сторони повинні вибрати варіант страхування, адекватний товару, способу його упаковки і транспортування.

Слід наголосити, що світовий ринок насичений різними товарами. Тому експортери змушені використовувати різні методи підвищення конкурентоспроможності, зокрема й поставку товарів на умовах комерційного кредиту, а це завжди пов'язано з ризиком неотримання платежу за поставлений товар, через те для підвищення надійності застосовуються експортні кредити, або “страхування дебіторської заборгованості”, “страхування делькредере”. Мета цього виду страхування – гарантувати експортерам своєчасність оплати за поставлену продукцію з боку зарубіжного контрагента.

Об'єктом страхування є комерційні кредити експортера-страхувальника імпортерам-контрагентам. Комерційні кредити відповідно до умов контракту надаються у вигляді товарного кредиту або надання послуг у кредит із підтвердженням рахунками страхувальника до отримання.

Страхова компанія, одержавши від страхувальника премію (страховий внесок), здійснює на законних підставах комплекс заходів щодо вивчення, оцінювання та управління застрахованим ризиком, а у випадку банкрутства контрагента-імпортера або затримки платежу по закінченні певного часу відшкодовує страхувальникові у встановленому договором порядку не

сплачені грошові суми згідно з рахунками до отримання за поставлені у кредит товари й надані послуги за таких умов:

- страховиком на підставі вивчення платоспроможності контрагента встановлена для нього страхова сума, тобто межа відповідальності страховика;
- термін оплати, наданий страхувальником контрагентові, не перевищує максимального періоду кредиту, встановленого у страховому полісі;
- страхувальником виконані всі контрактні зобов'язання щодо поставки товарів і надання послуг та виставлені рахунки до оплати у встановлений договором страхування термін.

Страховим випадком, у результаті настання якого страховик зобов'язаний виплатити страхову суму, є банкрутство контрагента страхувальника або затримка платежу по закінченні так званого періоду очікування.

Вважаємо за доцільне окремо зупинитися на аналізі досвіду страхування експортних операцій в Австрії. Зокрема *Федеральний закон Республіки Австрія “Про зовнішню торгівлю” в редакції 1995 р.* регламентує експортно-імпортні операції відповідно до правових актів Європейського Союзу. Законом передбачені списки товарів для контрольованого імпорту, складання яких входить до компетенції федеральних міністерств економіки і праці та сільського й лісового господарства. В окремих випадках при здійсненні експортно-імпортних операцій необхідні додаткові погодження з федеральними міністерствами фінансів та охорони навколишнього середовища.

*Федеральний закон від 25.06.1946 про валютний контроль* і подальші зміни та доповнення до нього регламентують проведення валютної політики і контролю. Відповідно до цього закону органи влади та офіційні організації повинні сприяти виконанню завдань, що стоять перед *Австрійським національним банком*. У законі визначені поняття валюти і валютних цінностей, цінних паперів і порядок торгівлі ними, а також кримінальна і фінансова відповідальність за порушення цього закону. Встановлено, що нерезиденти прирівнюються у правах на валютні операції до резидентів після трьох місяців їх перебування в Австрії<sup>3</sup>.

Органи державного управління Австрії не здійснюють перевірки ділової репутації нерезидентів, які укладають комерційні контракти із суб'єктами підприємницької діяльності країни. Ці питання, у випадку необхідності, вирішують за дорученням державних органів спеціалізовані установи.

Відповідно до законодавства Австрії всі суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані реєструватися в районних судах для господарських справ, а в тих місцевостях, де таких судів немає, – у загальних районних судах. У Відні функціонує *єдиний суд із господарських справ*. Окрім того, австрійські компанії і фірми мають бути членами палати економіки федеральної землі або федеральної палати економіки Австрії, а також отримати податковий номер у фінансовій установі місцевої влади.

---

<sup>3</sup> Страхування експортних операцій в Австрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ukrexport.gov.ua/ukr/zakon\\_kr\\_perebuv/aus/3794.html](http://ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_kr_perebuv/aus/3794.html).

Питання валютної заборгованості з експортно-імпортних операцій вирішуються у судовому порядку без втручання державних органів. Виконуючи рішення суду, підприємець-боржник повинен насамперед розрахуватися з місцевими фірмами і в останню чергу – з іноземними кредиторами.

З метою попередження неповернення валютних коштів в Австрію застосовується система гарантій щодо фінансування експорту через комерційні банки, головним чином через Австрійський контрольний банк (АКБ).

АКБ перевіряє кредитоспроможність австрійського експортера і платоспроможність іноземного партнера, а також відповідність умов контракту законодавчим актам обох країн. До вартості гарантії входять політичні й економічні ризики. Розмір премії АКБ залежить від політичних ризиків та платоспроможності країни покупця й становить 0,2–5 % від суми гарантії на рік. Ставки премії з економічних ризиків – від 0,2 до 2 % від суми гарантії на рік<sup>4</sup>.

Загальна вартість гарантії за окремою угодою складається з премії за політичні й економічні ризики, гарантованої суми і терміну дії ризику, який визначається, головним чином, з огляду на умови платежу експортного контракту.

Для країн із підвищеним ризиком для бізнесу (нестабільність політичної й економічної ситуації, заборгованість іноземним державам, низька платоспроможність імпортерів) відсоток власного ризику австрійського експортера при отриманні ним гарантії АКБ за угодами з цими країнами може сягати 10 %. При цьому австрійський експортер повинен мати банківську гарантію, а умови платежу за контрактом повинні передбачати не менше як 15 % передоплати і зобов'язання імпортера оплатити вартість товару не пізніше ніж за 6 міс. після поставки.

Правовою основою австрійської системи експортних гарантій є закон про сприяння експорту, який уповноважує міністра фінансів країни надавати кредити і гарантії вітчизняним фірмам – експортерам за належне виконання операцій іноземними партнерами, якщо ці операції сприяють покращанню зведеного балансу Австрії.

На підставі згаданого закону міністром фінансів видано розпорядження щодо сприяння експорту, яке є основою для розроблення загальних умов під час підписання експортних контрактів і угод. Згідно з цим розпорядженням виконання закону про сприяння експорту покладено на Австрійський контрольний банк. До прийняття рішення щодо видачі гарантії або кредиту АКБ перевіряє кредитоспроможність австрійського експортера і платоспроможність іноземного партнера, а також відповідність умов контракту законодавчим актам обох країн.

Після цього розглядають *заявку вітчизняної фірми – експортера щодо надання гарантії й кредиту* (останній – за необхідності). Заявку розглядає

<sup>4</sup> Страхування експортних операцій в Австрії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ukrexport.gov.ua/ukr/zakon\\_kr\\_perebuv/aus/3794.html](http://ukrexport.gov.ua/ukr/zakon_kr_perebuv/aus/3794.html)

комісія, до складу якої входять по одному представнику від федеральних міністерств, відомств і установ:

- сума гарантії до 1 млн євро – від міністерства фінансів, федеральної палати економіки, міністерства економіки сім'ї та молоді, Австрійської конференції робочих палат, АКБ;
- сума гарантії понад 1 млн євро – окрім згаданих представників, додатково по одному представнику від відомства федерального канцлера, міністерства соціального захисту, міністерства сільського, лісового, водного господарства та довкілля, міністерства закордонних справ, Конференції президентів сільськогосподарських палат, Австрійського об'єднання профспілок, а також Австрійського національного банку.

Для отримання гарантії у повному або частковому обсязі вітчизняна частка вартості товару (проекту) має становити не менш як 70 % вартості контракту.

Надання гарантії та кредиту австрійським експортерам обумовлюється також строками платежів за контрактними операціями:

- для споживчих товарів – до 180 днів (в особливих випадках – до 12 місяців);
- для інвестиційних товарів (проектів) – до 5; 8,5 і 10 років залежно від категорії країни-покупця.

Ризики, за якими можна отримати в Австрії державну гарантію, поділяються на економічні (платежі за товар або послугу, неприймання товару тощо) й політичні (війна, революція, перешкоди для переказу валюти тощо).

Якщо боржником перед австрійським партнером є іноземна установа, що має державну власність або представляє інтереси держави, то покриття економічного ризику в Австрії не здійснюється.

Відповідно до закону про сприяння експорту австрійський експортер товарів, послуг і капіталу може бути залучений до часткового покриття збитків під час експортних операцій за рахунок власних коштів. Для економічних ризиків участь експортера становить 10–30 %, для політичних ризиків – 5–10 % суми повної гарантії.

Фінансування експортних операцій в Австрії здійснюється через комерційні банки країни за вексельною кредитною процедурою Австрійського національного банку, Австрійського експортного фонду, створеного для обслуговування вітчизняних фірм із річним обсягом експорту до 10 млн євро, або Австрійського контрольного банку. Причому АКБ належить найважливіша роль – він обслуговує середньо- та довгострокові комерційні операції австрійських експортерів.

Також доцільно розглянути чеський досвід державної підтримки експортних операцій<sup>5</sup>. Основні організації та установи в Чеській Республіці, що сприяють розвитку експорту – Чеський експортний банк й Агентство з гарантування і страхування експорту.

---

<sup>5</sup> Державна підтримка експорту в Чеській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/info/?country=cze&param=zed+zakonzed+zahyst+finance++>

В умовах фінансової та економічної кризи щодо державної підтримки національних експортерів у просуванні чеського експорту значну роль відіграє державний Чеський експортний банк (ЧЕБ), який надає різноманітні види пільгових кредитів (таблиця).

Т а б л и ц я

## Пільгові кредити Чеського експортного банку

№	Вид кредиту	Характеристика
1	Надання гарантії на аванс (Advance payment guarantee)	Надання гарантії за продавця на суму авансу або його частини в разі невчасного постачання товару, або його частини
2	Гарантія при участі в тендері (Bid bond)	Надання гарантії за експортера при укладанні договору про постачання товарів і послуг у разі визнання його переможцем у тендері
3	Гарантія з виконання контракту на постачання товару (Performance bond)	Страховання зобов'язань експортера з виконання ним умов укладеного контракту
4	Експортний кредит	Надання виробникові або експортеріві кредиту з терміном погашення від 2 до 10 років (на деякі товари – 12 років) для фінансування виробництва продукції, призначеної на експорт
5	Експортний кредит покупцю	Надання кредиту іноземному покупцеві з терміном погашення від 2 до 10 років (на деякі товари – 12 років) для фінансування чеського експорту
6	Кредит на інвестування за кордоном	Надання кредиту для інвестицій за кордоном із терміном погашення від 2 до 10 років (на деякі товари – 12 років)
7	Рефінансований експортний кредит	Надання кредиту банку виробника і банку продавця для фінансування виробництва з метою експорту з терміном погашення від 2 до 10 років (на деякі товари – 12 років)
8	Короткостроковий експортний кредит	Надання кредиту виробникові і продавцеві для забезпечення виробництва з метою експорту з терміном погашення до 2 років (з можливістю забезпечення матеріалами, без фінансування експорту)
9	Короткостроковий експортний кредит у комбінації з експортним кредитом	Надання кредиту виробникові й продавцеві для забезпечення виробництва з метою експорту з терміном погашення до 2 років (з можливістю забезпечення матеріалами, із фінансуванням експорту)
10	Короткостроковий рефінансований експортний кредит	Надання кредиту банку виробника і банку продавця для фінансування виробництва з метою експорту з терміном погашення до 2 років

Джерело: Державна підтримка українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua>.

У зв'язку із світовою економічною і фінансовою кризою уряд Чеської Республіки на початку 2009 р. прийняв рішення про збільшення статутного капіталу Чеського експортного банку на 950 млн чеських крон – до 2 млрд чеських крон (близько 100 млн дол. США).



Значну роль у підтримці національних експортерів та в питанні моніторингу заходів сприяння експорту відіграє Агентство з гарантування і страхування експорту (ЕГАП). Пріоритетною діяльністю ЕГАП є захист чеських експортерів і банків, які фінансують експорт, від комерційних і політичних ризиків. Основні види страхування експорту, які здійснюються ЕГАП такі<sup>6</sup>:

1. Страхування кредиту, наданого чеському експортереві строком менш ніж на 24 місяці для здійснення поставань за кордон, від ризику несплати.
2. Страхування кредиту, наданого чеському експортереві строком більш ніж на 24 місяці для здійснення поставань за кордон, від ризику несплати.
3. Страхування кредиту, наданого чеським або іноземним банком, або іншим суб'єктом іноземному замовникові чи його банку для здійснення поставань чеським експортером, від ризику несплати (здійснюється на користь чеського або іноземного банку, або іншого суб'єкта, який надав кредит) .
4. Страхування ризиків банку (що має дозвіл Чеського національного банку), який підтвердив акредитив, у разі повної або часткової несплати за умовами акредитиву.
5. Страхування ризиків банку або іншого суб'єкта, який надав кредит чеському виробникові/експортереві на експортне фінансування виробництва в разі невиконання експортного контракту з боку чеського виробника/експортера. Цей вид страхування повинен відповідати страхуванню № 1, 2 і 3.
6. Страхування ризиків обмеження або втрати прибутку при здійсненні інвестицій чеської юридичної особи за кордоном, у випадках неможливості здійснення трансферту в Чеській Республіці, втрати власності без компенсації або націоналізації. Страхується чеський інвестор.
7. Страхування кредиту, наданого банком чеському експортереві на здійснення маркетингової діяльності, пов'язаної з виходом або збільшенням обсягів експорту на іноземні ринки. Страхується банк, що надав кредит.
8. Страхування ризиків втрат експортера на випадок, коли він не в змозі виконати умови контракту (виробничий ризик). Страхується експортер при страхуванні видів № 1, 2, 3 і 7.
9. Страхування ризиків від правомірного або неправомірного використання коштів за банківською гарантією іноземним замовником або його банком. Страхується банк, що надав іноземному замовникові або його банку банківську гарантію за чеського експортера, який отримав або реалізовує експортний контракт (гарантії на пропозицію, виконання зобов'язань, повернення платежів).
10. Страхування ризиків несплати заборгованостей чеських або іноземних покупців. Страхується продавець.

---

<sup>6</sup> Державна підтримка українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua>.

ЕГАП на період кризи підвищив розмір страхового відшкодування з 95 до 99 % за всіма видами експортних кредитів, акредитивів – з 80 до 99 %, і водночас знизив ставки за деякими видами страхування.

Окрім того, ЕГАП запропонував нові види страхування:

- страхування інвестиційних кредитів при будівництві за кордоном;
- страхування науково-дослідних та конструкторських робіт, результати яких експортуватимуться;
- страхування проектного фінансування нових виробничих потужностей, побудованих за кордоном.

Загалом координатором роботи з реалізації заходів підтримки експорту в Чеській Республіці є міністерство промисловості та торгівлі. У державному бюджеті на 2009 р. стаття державного страхування зростає зі 120 млрд до 150 млрд чеських крон (7,5 млрд дол. США).

Підсумовуючи викладене, зазначимо що аналіз зарубіжного досвіду участі держави у страхуванні експортних операцій дає змогу зробити висновок про доцільність запровадження у вітчизняну практику передового досвіду країн ЄС, зокрема Австрії та Чехії. На нашу думку, доцільним є створення в Україні відповідного органу на зразок Агентства з гарантування і страхування експорту Чехії, що може відігравати значну роль у підтримці національних експортерів та у моніторингу заходів підтримки (страхування) експорту.

Необхідно створити систему державної підтримки національного експорту шляхом забезпечення функціонування державної акціонерної страхової компанії. Такий крок може забезпечити підвищення ефективності реалізації державної політики щодо підтримки національного експорту.